

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

Kulturně-lingvistické nástroje v diplomatickém vyjednávání. –
Případová studie USA.
(bakalářská práce)

Autor: Jana Vacková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zuzana Lehmannová, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

Podpis studenta

Poděkování:

Tímto bych chtěla velmi poděkovat prof. PhDr. Zuzaně Lehmannové, CSc., vedoucí mé bakalářské práce, nejen za její pomoc a cenné rady, ale také za ochotu a vstřícnost, se kterou mě vždy při konzultacích vyslechla.

Obsah

Úvod.....	1
1 Jazyk a kultura ve vědních disciplínách.....	3
1.1 Lingvistická antropologie.....	3
1.1.1 Vztah mezi lingvistikou a lingvistickou antropologií.....	4
1.1.2 Základní otázky lingvistické antropologie.....	4
1.2 Sociolingvistika.....	7
1.2.1 Jazyk a společnost.....	7
1.3 Shrnutí.....	9
2 Vliv jazyka a americké kultury v politice USA.....	11
2.1 Role jazyka ve vnitřní politice.....	11
2.2 Role jazyka v zahraniční politice.....	14
2.3 Vliv a rysy americké kultury v mezinárodním vyjednávání.....	15
2.3.1 Typické americké chování.....	16
2.3.2 Rysy americké kultury.....	18
2.3.3 Kulturní odlišnosti v mezinárodním vyjednávání.....	19
3 Americká diplomacie v 21. století.....	21
3.1 Kulturní diplomacie USA.....	22
3.1.1 Současné programy americké kulturní diplomacie.....	23
3.2 Veřejná diplomacie USA.....	25
3.2.1 Hlavní témata americké veřejné diplomacie.....	27
Závěr.....	30
Seznam použité literatury.....	32
Přílohy.....	37

Úvod

Jazyk a kultura jsou součástí našeho každodenního života. Jazykem si lidé předávají své znalosti, domněnky, zvyky a podobně. Je to hlavní nástroj komunikace, a tudíž i nejpřirozenější nástroj diplomatického vyjednávání. Pokud by byl v rámci kulturní nebo veřejné diplomacie rozšířen do celého světa, pomůže to nejen danému státu, ale také to usnadní vzájemnou komunikaci lidí po celém světě, což by vedlo k většímu vzájemnému porozumění mezi národy.

Tématem mé bakalářské práce jsou kulturně-lingvistické nástroje v diplomatickém vyjednávání se zaměřením se na USA. Budu se zabývat možností a praktickým významem využití jazyka a vlivem americké kultury jako nástrojů v kulturní a veřejné diplomacii. Vycházím z předpokladu, že Spojené státy americké výuku angličtiny a šíření své kultury jako nástroje obou těchto forem diplomacie hojně využívají. Cílem mé práce je tento předpoklad potvrdit či vyvrátit. K jeho naplnění jsem si stanovila tři dílčí cíle, které odpovídají jednotlivým kapitolám.

Prvním dílčím cílem a předpokladem k analýze vztahu jazyka a kultury je shromáždit poznatky z lingvistiky a antropologie a poté pomocí lingvisticko-antropologických teorií zdůvodnit místo pro výuku jazyků, a tím propagování vlastní kultury, v rámci politiky USA. V první kapitole shrnu závěry obou těchto vědních disciplín. Tuto kapitolu do své práce zahrnuji především proto, že ukazuje různé teoretické pohledy na jazyk a kulturu a jejich vliv na náš život, a tedy možnost jejich využití i v diplomatickém vyjednávání.

Druhým dílčím cílem je rozebrat, jak konkrétně byla výuka angličtiny, a tím šíření americké kultury, využívána Spojenými státy ve vnitřní a zahraniční politice. Nejprve zmíním roli jazyka ve vnitřní politice, a to především kvůli specifické situaci USA jako zemi imigrantů, kde mě bude zajímat role jazyka při jejich začleňování do společnosti. Druhá část této kapitoly se bude věnovat využívání anglického jazyka v politice zahraniční. Zabývat se budu vývojem výuky angličtiny v ostatních zemích. Poslední podkapitola bude věnována rysům americké kultury, neboť občanům určitých zemí jsou připisovány jisté kolektivní vlastnosti, které se odráží ve způsobech mezinárodního vyjednávání.

Třetím dílčím cílem, který oba předchozí cíle završuje, je analyzovat současnou diplomacii Spojených států. Budu se zabývat aktuálními programy kulturní a veřejné diplomacie a zhodnotím efektivnost a úroveň využívání výuky angličtiny a vlivu americké kultury v jejich rámci. Obě tyto formy diplomacie pracují s pověstí státu, díky které daný stát může lépe prosazovat své zájmy při diplomatickém vyjednávání.

Pro svou práci jsem využívala primární i sekundární zdroje. První kapitola čerpá z publikací, které se věnují lingvistice a antropologii. Hlavními zdroji pro druhou kapitolu byly knihy Samuela Huntingtona, který se obšírně věnuje roli jazyka ve vnitřní politice, Roberta Phillipsona, jehož práce se dlouhodobě zaměřují na roli jazyka v zahraniční politice a Soni Gullové, která se zabývá porovnáváním charakteristik jednotlivých kultur a národů. Tyto zdroje jsem doplnila odbornými články. Třetí kapitola čerpá především z internetových zdrojů, z informací poskytovaných americkým ministerstvem zahraničních věcí a americkými úřady. Nejdůležitější primární literaturou byly knihy Elišky Tomalové a Jany Peterkové, které se zabývají problematikou kulturní a veřejné diplomacie.

Toto téma pokládám za důležité, protože šíření vlastního jazyka a kultury může mimo pozitivní stránky mít i negativní dopady a je dobré si to uvědomovat. Díky diplomatickým aktivitám se státy seznamují a snaží se o vzájemnou spolupráci, ale také dochází k vzájemnému ovlivňování, což může vyústit až k potlačení vlastní identity.

1 Jazyk a kultura ve vědních disciplínách

Jednotlivé vědy se dívají na postavení jazyka lehce odlišně, stejně jako v rámci jedné disciplíny lze vidět různé teorie a pohledy na svět kolem nás, který se každá z těchto teorií snaží vysvětlit z jiného úhlu pohledu. Studium jazyka se zabývá především lingvistika, která se systematicky věnuje klasifikaci jazyků a výzkumem jeho jednotlivých složek, jako je např. gramatika a syntaxe. Studium lidských kultur se zabývá kulturní a sociální antropologie, která se věnuje jejich vzniku, vývoji a významu kultury pro člověka.

Tato kapitola shrne poznatky podoborů těchto dvou věd, které jsou pro postavení jazyka ve společnosti zcela zásadní. Pro tuto práci jsem vybrala lingvistickou antropologii a sociolingvistiku. Lingvistickou antropologii jsem zahrnula, protože propojuje studium jazyka se studiem kultury, a v druhé části této kapitoly k ní bude připojena sociolingvistika, která zkoumá jazyk v závislosti na společenských faktorech.

1.1 Lingvistická antropologie

Jazyk je systém znaků a pravidel, které mluvčí používá při komunikaci, která může mít jak mluvenou, tak psanou podobu. Je to nástroj myšlení a komunikace, jenž člověka odlišuje od jiných živočišných druhů. Jazyk je užíván především v sociokulturním kontextu, proto mu náležitou pozornost věnují i antropologové.

V rámci antropologie vznikl speciální obor lingvistická antropologie, jehož název ve dvacátém století zavedl americký antropolog Dell Hathaway Hymes. V úvodu ke sborníku *Language in Culture and Society* (Jazyk v kultuře a společnosti, 1964) uvedl, že „*rozsah antropologického zájmu o jazykové jevy překračuje zájmy lingvistiky, a proto může existovat samostatný antropologický obor zasvěcený výzkumu jazyka.*”¹ Samotnou lingvistickou antropologii definoval jako studium jazyka v kontextu antropologie – zkoumá tedy vztah mezi kulturou a řečí, kulturu skrze jazykové projevy a vzniká spoluprací mezi antropologií a lingvistikou. Důležitou složkou tohoto oboru představuje terénní výzkum, poněvadž z antropologického hlediska je kladen důraz na studium kultury v nativním jazyce, proto

¹ SOUKUP, Martin. *Základy kulturní antropologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009. 214 s. ISBN 978-80-87207-03-1, str. 92.

je místnímu jazyku kladena zvýšená pozornost. Avšak jako jeden z hlavních oborů antropologie byla lingvistická antropologie uznána až po druhé světové válce (Soukup 2009).

1.1.1 Vztah mezi lingvistikou a lingvistickou antropologií

Lingvistická antropologie se snaží jazyk uchopit v jeho úplnosti, ve všech vztazích s jeho prostředím a ve všech lidských skupinách. Na rozdíl od lingvistiky jazyk nechápe izolovaně od společenského života, ale poukazuje na to, že mezi ním a kulturně-společenskými strukturami je vzájemná závislost. V lingvistice jde o analytické studium jazyka s cílem odhalit jeho strukturu – různé druhy jazykových jednotek a pravidel, podle nichž se tyto jednotky skládají do řečových úseků, přičemž jde i o studium konkrétního jazyka za účelem, abychom se jím naučili mluvit.

Mezi lingvisty a lingvistickými antropology jde tedy o jistou dělbu práce – první se zabývají strukturou jazyka, zatímco druhé zajímá užívání řeči a vztahy, které mezi jazykem, společností a kulturou existují. Pro lingvistu tedy není nutné studovat antropologii, aby plně ovládal jazykovědu, zatímco lingvistický antropolog musí mít lingvistické znalosti, aby byl schopen úspěšně provádět své výzkumy (Salzmann 1997).

V americké tradici je taktéž znalost lingvistiky vnímána jako základní složka antropologického výzkumu. Mezi antropologií a lingvistikou tedy vzniká úzká spolupráce. Česká tradice je naproti tomu však založena na naprosto minimální spolupráci těchto dvou disciplín. Lingvistická antropologie je v České republice poměrně novým oborem a jak říká Černý (2009), své místo si teprve musí vybojovat.

1.1.2 Základní otázky lingvistické antropologie

V současné době je lingvistická antropologie rozsáhlým vědním oborem, který v sobě zahrnuje velké množství tematických okruhů a zájmů. „*Lidé se liší, protože mají rozdílný způsob života, kulturu, společenskou organizaci, spojuje je naopak jejich biologická podstata.*”² Předmětem zkoumání lingvistické antropologie je role jazyka v této diverzitě, popis jazyků společností, vztah mezi jazykem a kulturou, příp. vztah mezi kulturou

² POKORNÝ, Jan a HANULIAK, Juraj. *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, 2010. 346 s. ISBN 978-80-247-2843-8, str. 7.

a způsobem používání jazyka, původ či vznik a vývoj jazyka (otázka jazyka a času), vztah jazyka a ideologie a další.

Klíčovou otázkou lingvistické antropologie i mé práce je vztah jazyka a kultury, neboť lidé nemohou nekomunikovat. Abych se mohla zabývat jazykem a kulturou podrobněji, je třeba tyto termíny vymezit teoreticky.

Salzmann (1997) uvádí, že jazyk označuje komplex obecně lidských schopností k hlasové komunikaci, tedy prostě řečeno dar řeči. Jazyk má ale dva významy, a tím druhým jazykem má autor na mysli určitý, specifický jazyk, který je užíván různými lidskými společnostmi a který označuje jeden z několika tisíců systémů orální komunikace. Jazyk obecně je částí lidského genetického vybavení, zatímco jazyk jakožto řeč musí být naučen v dětství spolu s neverbálními složkami určité kultury.

Termín kultura byl v sedmnáctém století použit Samuelem Pufendorfem k označení pro souhrn veškerých produktů lidské aktivity zahrnující sociální instituce, jazyk, vědu, morálku a zvyky. Britský evolucionista Edward Park v roce 1881 vymezil lidskou kulturu jako „komplexní celek zahrnující náboženské a etické hodnoty a systémy, právní předpisy, poznání, umění a všechny zvyky a schopnosti, kterými jedinec disponuje jako příslušník společnosti a které si osvojil učením.”³ Tato definice navzdory pozdější kritice dosáhla značné obliby především v Severní Americe.

Dle Salzmann (1997) je určitý jazyk jakožto řeč stejně v jistém smyslu vázán na kulturu jako tradiční zvyky a hodnotové orientace charakteristické pro společnost, která tento jazyk užívá. Když se hovoří o kultuře, je zbytečné mluvit o jazyce, protože každý určitý jazyk je jednou formou naučeného chování, a proto částí kultury. Budil (2003) říká, že kultura mimo jiné představuje kolektivně sdílený a naučitelný jazykový obraz dané lidské populace. Černý (2009) na základě této definice tvrdí, že z výše uvedeného vyplývá, že jazyk je nějakým způsobem vázán na kulturu a naopak, tedy „není kultury bez jazyka a zároveň není jazyka bez kultury.”⁴

³ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Vyd. 4. Praha: Triton, 2003. 487 s. ISBN 80-7254-321-0, str. 16.

⁴ ČERNÝ, Miroslav. *Homo loquens: vybrané kapitoly z lingvistické antropologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. 115 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-646-8, str. 41.

Další rozpracování ideje, že existuje úzké sepětí mezi jazykem a kulturou, je nejvýznamnějším příspěvkem Edwarda Sapira, amerického kulturního antropologa. Tvrdí, že každý příslušník kultury je ve svém vztahování se ke světu odkázán na možnosti, které mu dává jazyk, kterým příslušníci dané kultury hovoří. Povaha reálného světa není objektivní, ale je předurčena povahou tohoto jazyka, jeho gramatikou, slovní zásobou a jazykových zvyklostí. Tyto aspekty jazyka determinují, co lidé vidí, slyší a jak myslí.

Na Sapirovy názory navázal jiný americký kulturní antropolog, Benjamin Lee Whorf, který rovněž pracoval na myšlence vzájemného ovlivňování jazykových kvalifikací a myšlení. Uvádí, že jazykové vzory jsou pro každý jazyk specifické a tvoří formální stránku jazyka neboli gramatiku. Z toho vyplývá, že lidé používají rozdílné gramatiky a jsou těmito gramatikami vedeni k různému sledování a vyhodnocování okolního světa – pozorovatelé tedy nejsou stejní, a proto dochází k rozdílným pohledům na svět. Způsoby klasifikace věcí a jevů nejsou dány objektivní realitou, naopak jazyk tuto objektivní realitu zakládá.

Sapirovy a Whorfovy názory vyústily ve třicátých letech 20. století v hypotézu jazykového relativismu⁵. Jazyk není sérií různých etiket pro stejnou realitu, ale různé jazyky tvoří samostatné sociokulturní světy, přičemž gramatika a slovní zásoba představují filtr, prostřednictvím kterého vnímáme a interpretujeme svět. Gramatika a slovní zásoba ovlivňují naše myšlení a vnímání, tudíž jazyk determinuje lidské chování a myšlení. Naopak, z druhé strany, lze sledovat základní kulturní rysy prostřednictvím studia lexikálního systému a jeho významové stránky (Soukup 2009).

Lingvistická antropologie je ve všeobecném povědomí považována za vědní disciplínu, které se nevěnuje mnoho odborníků, a má se za to, že příliš nepřispívá k řešení soudobých problémů, ale opak je pravdou. Lingvističtí antropologové přispívají k řešení problémů, jejichž základ spočívá v užívání jazyka, a také přispívají k lidskému poznání jako celku. Ne každá disciplína aplikuje výsledky svého výzkumu v tak širokém rozsahu a obohacuje výzkum připojených věd.

⁵ Označována také jako Sapir-Whorfova hypotéza (Soukup 2009).

1.2 Sociolingvistika

Lingvistická antropologie se navzájem prolíná se sociolingvistikou, a to tak, že je někdy velmi těžké mezi nimi najít jednoznačnou hranici. „*To, co odlišuje lingvistickou antropologii od sociolingvistiky, je především snaha komparovat různé společnosti a kultury.*”⁶ Lingvistická antropologie používá spíše kvalitativní metody a pojmový aparát, sociolingvistika naproti tomu metody kvantitativní. Sociolingvistika, jakožto věda zabývající se vztahem jazyka a společnosti, bývá také zaměňována či směřována s jiným odvětvím sociologie, jímž je sociologie jazyka, neboť sociologie jazyka zkoumá stejný vztah, ale z jiného úhlu pohledu. Zatímco sociolingvistika studuje jazyk a jeho charakteristiky vysvětluje vycházejíc ze společenských vztahů, sociologie jazyka uplatňuje jazykový pohled na výklad společenských zákonitostí. Sociolingvistika zkoumá různé vztahy mezi jazykem a společností a sleduje, jak se ve způsobech jazyka zrcadlí různé sociální skupiny, jejich normy chování, postoje a hodnoty. Je částí lingvistiky, která se zaměřuje na jazyk jako sociální a kulturní fenomén a lze ji pojímat jako pojítko mezi lingvistikou a sociální a kulturní antropologií.

Předmětem výzkumu sociolingvistiky je např. vztah jazyka a genderu⁷, jazyka a národa, jazyka a etnické skupiny atd. Jako vědní disciplína se sociolingvistika rozvíjela od druhé poloviny padesátých let 20. století, výrazně pak v letech šedesátých, kdy zaměřovala svůj zájem na studium jednotlivých promluv mluvčích a na studium etnik mluvčích různými jazyky.

1.2.1 Jazyk a společnost

Hlavním důvodem, proč sociolingvistika vůbec vznikla, a základním motivem všech jejích výzkumů je fakt, že se v jazyce nějakým způsobem odráží tzv. sociální stratifikace, tedy příslušnost mluvčích k různým společenským třídám, vrstvám a skupinám. Pokud jde o společenské třídy, výzkumy prokázaly, že přímá souvislost mezi jazykem jednotlivých mluvčích a jejich příslušností k určité třídě neexistuje.

⁶ POKORNÝ, Jan a HANULIAK, Juraj. *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, 2010. 346 s. ISBN 978-80-247-2843-8, str. 8.

⁷ Pojem se používá k označení kulturně vytvořených rozdílů mezi muži a ženami (Oxford Dictionaries, 2015, [online]).

Salzmann (1997) uvádí, že řeč stojí v centru fungování společnosti a že případné rozdíly v řeči jsou dobrými ukazateli (a někdy i příčinami) sociálních rozdílů. Jazyk a styl řeči odráží etnickou a sociální identitu a úkolem sociolingvistiky je tyto jevy sledovat. Každý jazyk je především institucí společenskou, tedy takovou, bez které jsou lidské společnosti nemyslitelné. Pro sociolingvisty je zajímavý takový jazyk, který je užívaný ve skutečném životě a jehož významy jsou zásadní pro členy daného společenství.

V šedesátých letech v rámci moderní sociolingvistiky vystoupil britský sociální psycholog a lingvista Basil Bernstein s teorií o dvou třídně diferencovaných variantách britské angličtiny. Dle této teorie střední třída používá složitější skladbu jazyka s volnými konstrukcemi a dělnická třída jednodušší skladbu jazyka s předem odhadnutelnými konstrukcemi. Tuto teorii ale kritizoval americký sociolingvista William Labov, který dokázal, že není možné dělat jednoznačnou paralelu mezi třídní příslušností a jazykovými dovednostmi mluvčích, protože každý mluvčí používá různou skladbu jazyka na základě situace, v které rozhovor probíhá, a protože příslušníci jedné a téže třídy se mohou lišit svými jazykovými schopnostmi. Také upozornil na fakt, že v rozhovorech střední třídy, která by měla užívat složitější skladbu jazyka, se někdy skrývá i plané a bezobsažné konvenční řečnění. William Labov však také běžně pracuje s třídním složením americké společnosti a nepopírá, že mezi třídami existují i rozdíly jazykové. Nicméně ukazuje, že tyto rozdíly přesně neodpovídají stratifikaci sociální (Černý 1996).

Čermák (2011) se naopak zabývá stránkami, které jazyk a společnost spojují, a dodává, že společnost bez jazyka nemůže existovat. Vymezuje tři hlavní teze:

1. *„Jazyk je společenská instituce, která je mezi ostatními institucemi, tj. na rozdíl od práva, politického systému apod., zcela jedinečná v tom, že se nezakládá na přirozeném vztahu vůči věcem, svému objektu (tj. jazyk není nomenklatura⁸).”⁹*
2. Jazykové znaky jsou psychické povahy, které mají své sídlo v mozku a jsou ve své existenci utvrzované společenským konsensem.

⁸ Systém pojmenování a zařazování (klasifikace) určitých objektů jakožto prvků dané kategorie (Čermák 2011).

⁹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. 380 s. ISBN 978-80-246-1946-0, str. 44.

3. Jazyk je souborem zvyků a konvencí, který se ustavuje jako výsledek vývoje mezi variantami a alternativami – v tomto smyslu je i jevem historickým.

Jazyk je znakem daného etnika, národa či rasy a je také nástrojem kultury daného společenství a socializace. Jazykem si lidé předávají své znalosti, zvyky, mýty, domněnky a podobně. Černý (2009) dodává, že s pojmem socializace úzce souvisí pojem *enkulturace*¹⁰, příp. že při jisté míře zjednodušení lze oba termíny považovat za synonymní, přičemž pojem první upřednostňují sociologové a pojem druhý antropologové.

1.3 Shrnutí

První kapitola shrnula, jak se jazyku a kultuře věnují podobory lingvistiky a antropologie a zaměřila se na to, jak se začínají prolínat. Pro lingvistickou antropologii a sociolingvistiku je shodná skutečnost, že se obě tyto disciplíny zajímají o jazyk určitých společenství a jsou interdisciplinárními obory a propojují tak různé disciplíny a jejich metodologie. Závěry těchto vědních disciplín ukazují na jistý vliv jazyka v kultuře a to nejen jako hlavního pojítka mluvčích, ale také jako systému, který v sobě uchovává určité charakteristiky dané kultury.

Pokud lze vidět pojítka mezi jazykem a kulturou anebo závěr, že jednotlivé jazyky jednoznačně odrážejí kulturu a prostředí těch, kteří jimi mluví, potom z konceptu jazykového kontaktu vyplývá i dobrá využitelnost jazyka v kulturní diplomacii, v politice či v diplomatickém vyjednávání. Nelze se přiklonit k tomu, že by znalost jazyka zcela změnila vnímání reality, ale určitě lze potvrdit její význam pro pochopení dané kultury, a tudíž potvrdit významné místo jazyka i v mezinárodním vyjednávání. Vědy zabývající se kulturou a jazykem, jejich zkoumání a závěry jsou tedy určitě důležité a dobře využitelné pro potřeby praxe kulturní diplomacie a diplomatického vyjednávání.

Z pohledu těchto antropologických a lingvistických teorií jazyk zprostředkovává i určitý náhled na realitu, ovlivňuje naše myšlení a chování a spolu s výukou jazyka by se mělo dojít i k určitému ovlivnění tohoto vidění. Proto se i důraz na výuku jazyka stává výborným nástrojem kulturní diplomacie či mezinárodního vyjednávání, protože nenásilnou cestou

¹⁰ Proces učení se jedince žít ve společnosti a její kultuře (Černý 2009).

zprostředkovává kulturní jedinečnost a charakteristiky a usnadňuje cestu k pochopení různých kultur navzájem.

2 Vliv jazyka a americké kultury v politice USA

Jazyk společně s komunikací jde ruku v ruce s mocí. Ti, kteří jsou u moci, se snaží jazyk ovládat a přetvářet, neboť jazyková převaha umožňuje nárokovat si moc. To také platí naopak – ti, co se snaží získat moc, jí mohou získat díky síle, kterou jazyk na člověka působí. Oni vládcové následně pomocí jazyka prosazují svůj vliv a snaží se jazyk transformovat pro politické a jiné účely.

V této kapitole vyjdu z teorií, které byly rozebrány v kapitole první. Lingvistická antropologie a sociolingvistika přiznávají jazyku vliv v kultuře, ukazují, že se jazyk a kultura vzájemně propojují a ovlivňují. Vzhledem k politickému rozměru života jednotlivých společenství je třeba vnímat vliv jazyka a kultury i v politických souvislostech. V následující kapitole se proto zaměřím na to, jak byl jazyk v politice využíván k prosazování mocenských zájmů a jak politiku ovlivňují rysy americké kultury.

Roli jazyka a dané kultury ve vnitřní i v zahraniční politice vnímám jako velmi důležitou, neboť jazyk i kultura jsou jedním z hlavních pojítek národa a první charakteristikou, která zakládá určitou soudržnost. U národních států nejsou otázky jazyka a kultury tolik zapotřebí jako v případě států s výraznými menšinami, k nimž patří i USA. Důležitá je i otázka imigrantů a jejich začleňování, protože čím lépe se imigranti do společnosti začlení, tím lepší k ní získají vztah, a mohou tak ovlivňovat vztah mezi zemí svého původu a zemí, kam se přistěhovali. Proto se první podkapitola věnuje roli jazyka ve vnitřní politice, druhá se pak zaměřuje na politiku zahraniční a ve třetí podkapitole rozeberu vliv a rysy americké kultury v mezinárodním vyjednávání.

2.1 Role jazyka ve vnitřní politice

Od konce osmnáctého století se v USA spolu s vlnou přistěhovalectví objevuje idea a pojem amerikanizace¹¹, jejíž snahou bylo z nově příchozích vytvořit Američany a tím národ sjednotit. Vzhledem k velmi vysokému počtu¹² imigrantů pocházejících ze značně kulturně odlišných prostředí vznikaly programy, které nově příchozí podporovaly k přijetí amerických

¹¹ Termín popisující ovlivňování, přetváření a snahu o přiblížení okolního světa k americkým hodnotovým a kulturním hlediskům (The Free Dictionary, 2015, [online]).

¹² V období od r. 1880 do r. 1924 se jednalo o více než 25 milionů přistěhovalců (Americanization from the bottom up: Immigration and the remaking of the working class in the united states, 1880-1930, 2015, [online]).

ideálů, amerického způsobu života a zejména k používání angličtiny. Snahou bylo svázat jejich zájmy s Amerikou a oslabit jejich vazby na domácí zemi s tím, aby se nejen s těmito ideály a hodnotami identifikovali, ale aby při realizaci těchto aktivit ochotně spolupracovali.

Potřeba amerikanizace dala vzniknout řadě různých institucí¹³, které se zabývaly imigrací a vzděláváním přistěhovalců, a odrazila se i v legislativních změnách – během krátké doby více než třicet států přijalo zákony, které umožňovaly zřizování amerikanizačních programů. Důraz byl kladen na výuku angličtiny, občanskou výchovu a na osvojení si hodnot americké kultury, přičemž dokonce v roce 1929 byla publikována oficiální učebnice¹⁴, která byla zdarma distribuována do akreditovaných škol, jejíž jednotlivé části se věnují angličtině, společnosti a národu (The Educational Programs for Immigrants in the United States, 1958, [online]).

Mnoho aktivit vzešlo i ze soukromého a podnikatelského sektoru, jelikož nově vznikající firmy a továrny potřebovaly mnoho dělníků. V rámci těchto závodů se jednalo se o různé programy a školy, které přistěhovalce podporovaly v sociální a kulturní asimilaci. Jednou z vůdčích osobností byl i Henry Ford, který ve své Motor Ford Company založil sociologické oddělení, jehož cílem bylo pomoci imigrantům adoptovat se na masovou výrobu a získat pracovní disciplínu, a jazykové kurzy, které všichni přistěhovalci museli navštěvovat. Právě výuka angličtiny byla nejrozšířenějším a nejvýznamnějším prostředkem amerikanizace, v níž klíčovou úlohu sehrála síť veřejných škol, které s výukou anglického jazyka vedly své studenty k co nejrychlejší akulturaci¹⁵ (Adapting the Immigration to the Line, 1980, [online]).

Tyto iniciativy mohou být vnímány i záporně, neboť na imigranty mohou působit jako nátlak, aby se vzdali své původní kultury. Asimilační programy se totiž mimo pracovní prostředí rozšířily do dalších životních oblastí – organizace vytvářely programy především pro ženy, neboť ženy byly považovány za ty, kdo kulturu budou prostřednictvím své rodiny dále šířit. Vznikaly kurzy vaření, které učily ženy, jak vařit americkým stylem, zatímco jejich děti byly brány na výlety, učily se americkým hrám a poznávaly americkou hudbu. Bilingvní školy byly přehlíženy a programy, které nebyly vyučovány v angličtině, byly brány jako neamerické (The Americanization of Immigrants, [online]).

¹³ Např. Bureau of Immigration and Naturalization, National Americanization Committee, Department of Immigrant Education (Our History, 2011, [online]).

¹⁴ Její přebalovou stránku pro zajímavost uvádím v první příloze.

¹⁵ Vzájemné přejímání a splývání rozdílných kultur (Slovník cizích slov, 2015, [online]).

Přestože si přistěhovalci zachovali určité zvyky, jejich asimilace byla úspěšná. Přispěla k ní jednoznačně výuka angličtiny, která byla tak populární, že vznikaly i večerní kurzy. Avšak díky úsilí zachovat si i vlastní identitu se v první polovině 20. století objevuje teorie kulturního pluralismu, která respektuje jednotlivé kultury a jejich právo uchovat si své charakteristiky, což v dnešní době vede k rostoucímu počtu nových přistěhovalců. Imigranti přicházejí převážně z Mexika a již nemají takovou snahu o učení se anglického jazyka, čímž se americká společnost začíná proměňovat ve společnost dvou jazyků a dvou kultur.

Tento fenomén vedl k nové změně v legislativě. V roce 1968 byl přijat zákon o bilingvním vzdělávání, který klade důraz na rovnoprávnost v přístupu ke vzdělání a uznával speciální potřeby studentů, kteří nemluví anglicky. O sedm let později vyšel dodatek k Zákonu o volebním právu, který místním vládám přikazuje, aby volební lístky byly poskytnuty i v jiném jazyce, pokud ve státě existuje alespoň pětiprocentní jazyková menšina. Naopak ale Zákon o imigraci a státní příslušnosti říká, že oprávněnými voliči jsou pouze Američané a Američanem se člověk stane buď narozením, nebo naturalizací¹⁶. Angličtina je tedy nezbytně nutná k plnohodnotnému občanskému životu.

Od osmdesátých let až do současnosti je otázka jazyka ústředním tématem federální vlády a místních vlád jednotlivých států USA. Jedná se o spor, zda uzákonit angličtinu jakožto jediným úředním jazykem. Jelikož jako druhá alternativa k angličtině je především španělština, druhou otázkou je, zdali má být španělština postavena s angličtinou na stejnou úroveň. Přičemž na základě tohoto sporu potom vyvstávají další otázky, jako např. jestli mají zaměstnavatelé právo po svých zaměstnancích vyžadovat angličtinu nebo otázka postavení anglického jazyka ve školách (Huntington 2005).

V domácí politice je role anglického jazyka velmi výrazně vnímána, poněvadž jazyk je základem komunity a společný jazyk je to, co lidem dovoluje spolu komunikovat. U bilingvních států může dojít k rozdělení země a tento zápas o jazyk se tedy stává otázkou americké identity, neboť zachování původní identity je provázáno i zachováním původního jazyka. Je otázkou, zdali by se situace vyvíjela jinak v případě uplatnění jiné politiky a jak se bude vyvíjet do budoucnosti.

¹⁶ Člověk musí prokázat znalost jazyka psanou i mluvenou formou (Huntington 2005, str. 144).

2.2 Role jazyka v zahraniční politice

Jakkoli zásadní byl a je anglický jazyk ve vnitřní politice USA, v zahraniční politice také hraje významnou roli. Spolu se vzestupem USA začala být angličtina čím dál tím více užívána nad rámec rodilých mluvčích a postupně si ve světě vydobyla přední místo. Šíření jazyka je spojeno s kulturními, ekonomickými i politickými aktivitami, které jazyk používají. Cílem této kapitoly bude shrnout úsilí, které USA vyvinuly, aby na jazykovém poli začaly být dominantní.

Do padesátých let 20. století byla angličtina šířena převážně Velkou Británií. Od padesátých let jí USA začínají silně konkurovat, neboť jsou v té době velmi úspěšní ve vyučování angličtiny imigrantů, ale rozšiřují ji i v rámci svých kolonií. Na Filipínách, kde se děti učily z amerických knížek, se anglický jazyk stal známkou vzdělanosti a přestože Filipíny v roce 1946 získaly nezávislost, jejich postoje a struktury zavedené Američany zůstaly prakticky stejné. Toto se opakovalo i v ostatních oblastech, kde byla většinou zavedena politika English-only, která jako jediný oficiální jazyk zavedla angličtinu. I v místech, kde byl po ukončení kolonialismu uzákoněn původní jazyk, hraje angličtina nadále zásadní roli, protože je vnímána jako klíč k ekonomickému úspěchu a zůstává i nadále dominantním jazykem.

Podpora anglického jazyka se tedy stává strategií Spojených států. USA usilují o získání co největšího počtu zahraničních studentů a produkují knihy a filmy, které se snaží rozšířit do celého světa. Výměnných pobytů se postupně účastnilo více a více studentů, přičemž již v roce 1971 jejich počet vzrostl na 140 000 a výměnnými programy se zabývalo na 40 vládních agentur. Tohoto jevu využívali i soukromí aktéři, kteří se začali aktivně podílet na výuce anglického jazyka tím, že se zaměřili právě na přichozí zahraniční studenty (Phillipson 1992).

Zaměřením se na vzdělávání byly položeny základy pro rozšíření výuky. Vznikaly nové americké univerzity, kde byl kladen důraz na sociální a vědecké výzkumy, rozvíjely se tréninkové programy učitelů a vznikaly podpory pro Afričany, které měly za cíl do Spojených států přilákat africké studenty. Tím USA chtěly získat vliv v jejich vlasti, neboť bylo předpokladem, že po návratu budou studenti vyznávat a šířit americké hodnoty a ideály.

Důležitou součástí těchto aktivit bylo i školení Američanů, aby mohli vyjet do zahraničí a vyučovat anglický jazyk v jiných zemích.

Znalost angličtiny u jiných národů zároveň přispívá k šíření americké kultury, a tím i k rostoucímu vlivu USA. Nicméně Phillipson (1992) říká, že v rámci výuky angličtiny jakožto druhého jazyka nikdy nebyla zahrnuta mezikulturní studia, a tudíž se nelze setkat s předpokladem, že přijetí nového jazyka může implikovat přijetí nového způsobu vidění reality a nových mentálních struktur. Hlavním cílem vzdělávacích aktivit bylo, aby se země stala plně soběstačná ve výuce angličtiny, což se Spojeným státům nesporně povedlo.

Avšak příslušnost k národu, jehož jazyk je světovým, může vést k neznalosti ostatních kultur, neboť se lidé v tomto společenství uzavírají do sebe a nemají potřebu studovat cizí jazyky. Význačné postavení a všudypřítomnost angličtiny (1.1 bilionů lidí, které mají angličtinu jako druhý jazyk¹⁷) ve světě je také jedním ze současných utvářejících znaků americké kultury, přičemž angličtina je navíc dominantním jazykem v mezinárodních organizacích. Výhoda rodilých mluvčích, kteří jsou poté při komunikaci či při vyjednávání sebevědomější, je nesporná.

Znalost a světovost jazyka je významným činitelem pro kulturní pronikání do jiných zemí a oblastí. Nicméně světový jazyk nemá co do činění jen s počtem rodilých mluvčích, ale jde i o to, kdo tito lidé jsou, protože bez prosazování a síly se jazyk nestane mezinárodním prostředkem komunikace. Charakteristiky a aktuální rysy jazyka vyzdvihl ve svých dílech francouzský lingvista Claude Hagège. Řadí mezi ně mocenský potenciál jazyka, nevšední schopnost uhranout jednotlivce i masy a ochotu nechat se zneužít ve jménu různých režimů a ideologií. Z přirozeného jazyka se tedy jak na domácí, tak na mezinárodní scéně snadno může stát jazyk totalitní. (Černý 2009)

2.3 Vliv a rysy americké kultury v mezinárodním vyjednávání

Ať už správně či chybně, jsou občanům určitých zemí připisovány jisté kolektivní vlastnosti. Mluví se o typicky německém, francouzském či v tomto případě americkém chování. Svět je plný střetů mezi lidmi, mezi skupinami a národy, kteří myslí, cítí a jednají odlišně,

¹⁷ BOLEWSKI, Wilfried. *Processes and Cultural Variations: The Relevance of Culture in Diplomacy*. [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <<http://blogs.shu.edu/diplomacy/files/archives/13%20Bolewski.pdf>>.

na základě sociálního prostředí, ve kterém byli vychováni. Avšak všichni jsou vystaveni společným problémům¹⁸, jejichž řešení vyžaduje spolupráci, kdy k úspěšnému řešení těchto problémů je klíčové tyto rozdíly pochopit.

2.3.1 Typické americké chování

Američané jsou známí svou soutěživostí a dravostí. Orientují se na dosažení cíle a úspěchu, jsou cílevědomí a velmi pragmatičtí. Panuje zde přesvědčení, že mohou dosáhnout čehokoliv a kdykoliv, pokud k tomu mají prostředky (čas, peníze, know-how). Na jednání tedy přichází připraveni a vybaveni všemi důležitými údaji, často i s přesnou formulací smluv. Jsou bystří v úsudku, rychle uvažují, umí se rozhodovat a snaží se za každou cenu vyjednat co nejvýhodnější podmínky pro svoji stranu. Běžně jednají v duchu *vítězství-prohra* a jsou silně motivováni k prosazování zájmů své firmy. Patří k nejtvrdším obchodníkům na světě.

Neumějí být moc diplomatictí, neboť otevřeně kritizují a přímočaře naléhají. Většinou nepočítají s delší dobou spolupráce, proto se snaží svého partnera přesvědčit o výhodách krátkodobé spolupráce. Při jednání bývají velmi neústupní, ustupují pouze pod vyhlídkou vysokého výdělků. Uvědomují si i hodnotu ústupku v čase – čím déle bude protivník o ústupek usilovat, tím více si ho bude vážit a tím bude vyšší jeho ochota jej v budoucnosti oplatit. Ve vyjadřování souhlasů či nesouhlasů se jeví jako hrubí a drzí, neboť jsou velmi otevření. Na spory pohlíží jako na možnou příležitost si vzájemně sdělit svá stanoviska. O jednotlivých otázkách jednají postupně – strany se dohodnou na jedné otázce a až poté přistoupí k další. Konečná dohoda tak představuje součet dosavadních dohod a podpisem smlouvy se z jejich strany rozumí konec jednání. Vyjadřuje se jím potvrzení výsledků jednání a závazek plnění povinnosti a vymáhání práv. Dohodnuté závěry je vhodné potvrdit dodatečně ještě písemnou formou, i když se nejedná o uzavření kontraktu.

Během procesu jednání se zaměřují na uzavření konečných dohod, samozřejmě dle jejich představ a cílů. Soustředí se pouze na věci, které jsou pro ně podstatné – nechtějí chápat a řešit problémy jiných. Ihned na začátku jednání je nutné je informovat o rozsahu svých pravomocí, neboť poté mohou být rozladěni informací, že se jednání nedají uzavřít, protože

¹⁸ Např. organizovaný zločin, terorismus či globální oteplování.

jednatel není vybaven plnou mocí. Jakmile je dohoda uzavřena, mají zájem na její rychlé realizaci a tu očekávají i od druhé strany.

V americké společnosti jsou osobní ambice a touha po úspěchu všeobecně uznávány a podporovány. Američané mají tendenci se chovat arogantně, asertivně a drze, přičemž při jednání zastávají názoru, že byznys je byznys a neztrácejí čas navázáním přátelských kontaktů. Pokud mají tendenci se chovat nadřazeně, je třeba jim ihned dát najevo, že za těchto podmínek se jednat nebude. Také rádi druhé poučují a moralizují. Zastávají názoru, že vše je možné, že nemají žádné problémy, ale pouze řešení, a proto jim nedělá problém naslibovat spoustu věcí. Pokud slib nevyjde, tak se nic neděje, o jeho splnění se pokusili. Nemají rádi formální oslovení, proto i na mezinárodní scéně často přecházejí k oslovení křestními jmény, což ale neznamená, že by si s danou osobou byli více blízcí. Avšak toto se netýká osob vážených a starších.

Jsou velice pyšní na svou zemi, jsou přesvědčeni, že vše co vytvářejí, je nejlepší na světě. Mnozí věří, že jejich pivo je nejlepší, že jejich armáda je neporazitelná apod. Bývají hrdí na symboly své státnosti a jako turisté chtějí v navštěvované zemi vidět svoji ambasádu. Jsou velkými patrioty a není dobré se přidávat, pokud něco amerického kritizují, naopak je třeba vše chválit.

Jediným možným jazykem pro jednání a Američany je angličtina. Poněvadž jsou rozenými mluvčími, mají oproti cizincům velkou výhodu. Při mluveném projevu nedbají gramatických chyb a cizího akcentu, ale písemné dokumenty musí být napsány v perfektní angličtině. Velmi si potrpí na přesnost, proto je vhodné na schůzky přicházet dříve. Sjednávání schůzek je dopředu plánováno dle harmonogramu, proto se schůzku ad hoc daří sjednat velmi zřídka. Američané se rádi smějí a proto ani při jednání nebo projevech není výjimkou vyprávění anekdot a říkání vtipů. Je dobré se vyhýbat tématům ohledně rasismu a feminismu, naopak finanční otázky jsou velmi vhodným tématem, protože se rádi chlubí svým bohatstvím. Velice obdivují osoby, které na sobě pracovaly a které díky vlastnímu úsilí dosáhly lukrativní pracovní pozice a vysokého platu. Při společenských příležitostech je prvním námětem rozhovoru vždy zaměstnání. Pevně věří, že každý může ovlivnit svou vlastní budoucnost,

jejich heslem je „*Pokud je vůle, je i cesta.*”¹⁹, a proto mají ve zvyku vše pečlivě plánovat a na vše vytvářet časové rozpisy, které se snaží přesně dodržet (Gullová 2013).

2.3.2 Rysy americké kultury

Americká kultura je charakteristická individualismem, neboť pro Američana jsou americké dějiny dějinami jediného hrdiny, kterým je stále on sám. V individualistické společnosti převažuje zájem jednotlivce nad zájmy kolektivními, očekává se, že má každý svůj názor a politická moc je v rukou voličů. Američané jsou taktéž odmala vedeni k nezávislosti a k odpovědnosti za svoji vlastní situaci, zároveň s tím ale k odmítání autority.

Dalším typickým znakem americké kultury je rovnost, která je vyjádřena již v Deklaraci nezávislosti, že všichni lidé jsou si rovni. Jedná se o rovnost příležitosti k dosažení úspěchu, o rovnost chování a způsobů (není typická nadřazenost jednoho nad druhým), a o rovnost ekonomických a sociálních podmínek – v Americe jsou mezi lidmi malé rozdíly v bohatství a sociálním statutu (Lehmannová a kol. 2010).

Jak již bylo řečeno výše, Američané se vysoce orientují na úspěch, a to zejména na úspěch osobní a pracovní. Jsou přesvědčeni, že jsou obdivuhodní a jedineční, což vyústilo v teorii amerického excepcionalismu, která zastává víru, že Spojené státy jsou nejen jiné, ale i lepší, a vytváří dojem, že zbytek světa nepotřebují. Amerika je považována za nejúžasnější zem na světě, což se Američané snaží dokázat téměř na každém kroku. Pro Američana je velmi důležité, aby byl vnímán jako nejlepší, výjimečný a je jedno za jakých podmínek, hlavně, že zvítězí. Toto vystihl fotbalový trenér Vince Lombardi, který prohrásil, že „*Vyhrát, to není všechno, je to to jediné.*”²⁰ Panuje zde přesvědčení, že jsou jediný národ, který ve všem a vždy vítězí.

To s sebou nese velké sebevědomí a zaměření se do praxe, na konkrétní úkoly a na efektivnost řešení. Odvaha, optimismus, naivita a ochota nést riziko jsou vyšší než v Evropě. Je zde kladen důraz svobodu jednání, jednoduchost, přímost, stručnost,

¹⁹ GULLOVÁ, Soňa. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2013. 335 s. ISBN 978-80-247-4418-6, str. 150.

²⁰ FAUL, Stephanie. *Američané: xenofobní průvodce*. Praha: XYZ, 2009. 109 s. ISBN 978-80-7388-156-6, str. 47.

srozumitelnost a na oční kontakt, kterým Američané dávají najevo upřímnost a důvěryhodnost. Vše rádi řeší co nejrychleji a pokud možno okamžitě (Faul 2009).

Americká zahraniční politika je tradičně kritizována pro svůj unilateralismus, neboť podniká kroky přijaté bez ohledu na zájmy ostatních aktérů. Dále také pro rozpory mezi ideály demokracie a lidských práv, které proklamuje, protože v praxi podporuje nedemokratické režimy i porušuje lidská práva²¹. Na druhou stranu vzhledem k rozhodující pozici v systému mezinárodních vztahů se očekává, že přispěje k řešení hlavních mezinárodních problémů a že v tomto ohledu ostatní státy povede. Otázkou je, zda je takové vedení možné vykonávat, aniž by velmoc sahala k unilaterálním krokům (Kratochvíl, Drulák 2009).

2.3.3 Kulturní odlišnosti v mezinárodním vyjednávání

Každý jazyk zprostředkovává jedinečnou reprezentaci světa. Způsob, jak mluvíme a jak myslíme je hluboce zakořeněn v jednotlivých kulturách, které jsou výsledkem dlouhodobého procesu a které se vyvíjí velice pomalu. Oddělenost kultur byl důvod pro vznik diplomacie, přičemž společná kulturní diplomacie²² vyžaduje i společný jazyk. Přestože se diplomaté naučili plyně komunikovat v angličtině, stále nebyli schopni rozumět americké kultuře, protože vše hodnotili na základě svých zvyků a z hlediska svého jazyka (Talking to Americans: Problems of language and diplomacy, 2001, [online]). Přes veškeré snahy určité znaky původní kultury převládají, neboť jak říká Hoefstede (2007), programování myslí a sociální identita, které jsou výsledkem dlouhodobého procesu, nemohou být i přes veškerý profesionální trénink a intenzitu tohoto tréninku zapomenuty.

Je zřejmé, že rozdílnost kultur i mateřských jazyků působí na mezinárodním poli značné těžkosti, protože každý na svět a na globální otázky nahlíží jiným způsobem. Jak řekl Kennedy, neměly bychom být slepí k našim rozdílům, ale měli bychom se zaměřit na naše společné zájmy a na prostředky, jak tyto rozdíly mohou být překonány. Jestliže momentálně nejsme schopni naše rozdíly překonat, alespoň můžeme napomoci, aby byl svět i se všemi těmito odlišnostmi bezpečnější. Kdyby však existoval stejný pohled na věc, diplomaté

²¹ Např. ve válce proti terorismu (KRATOCHVÍL, Petr a DRULÁK, Petr. Encyklopedie mezinárodních vztahů. Praha: Portál, 2009. 367 s. ISBN 978-80-7367-469-4, str. 262).

²² Společné normy, pravidla a instituce, které byly sestaveny pro zlepšení vztahů a vyhnutí se válkám mezi jednajícími a navzájem se poznávajícími politickými entitami (*Processes and Cultural Variations: The Relevance of Culture in Diplomacy*, [online]).

by přišli o zaměstnání. Je tu také patrný vliv velmocí, neboť velmoci se snaží svůj pohled všípít všem ostatním stranám. Otázkou je, jak se vyvarovat nedorozumění, která vznikají při vyjednávání, které každá kultura chápe jinak, neboť se zde jazyk a terminologie stávají nástroji v této soutěži. Jedna strana si myslí, že byl uzavřen konsens, avšak druhá to tak nemyslela. USA se nadto nerady přizpůsobují jiné kultuře a jednání vyžadují pouze v angličtině (Processes and Cultural Variations: The Relevance of Culture in Diplomacy, [online]).

Ve Spojených státech převládá velmi krátké tempo jednání, Američané se snaží co nejrychleji přejít k věci, kterou se také snaží vyřešit v co nejkratší době. Úvodnímu seznámení není přikládán velký význam a je zde patrná malá ochota k ústupkům. Oproti Západní Evropě vedou soutěživý způsob vyjednávání, kde nejsou ojedinělé hlasitější projevy. Naopak kladou malý důraz na projevy emocionální.

Jazyk má spíše informační než společensky uhlazující funkci a hodnotí se zejména přesnost projevu. Jazyk je věcný, jeho úmyslem je především informovat a vyjádřit co nejvíce. Důraz je kladen na přesné verbální sdělení, nonverbální signály jsou sledovány méně pečlivě. Ale i zde si jazyk uchovává funkci společenského nástroje (Úvod do mezinárodního vyjednávání a komunikace, 2004, [online]).

Být schopen mezikulturní komunikace je v oblasti mezinárodních vztahů jeden ze základních požadavků. Příslušníci rozdílných kultur reagují v podobných situacích jinak, jinak staví své preference, význam pro ně mají jiné hodnoty a zájmy, a to vše se odráží v přístupu k mezinárodnímu vyjednávání. Jak je z této kapitoly patrné, je velice těžké oddělit vliv jazyka a kultury na diplomatické vyjednávání, není možné popřít jejich vzájemnou závislost. Vyjednávací styl je silně ovlivněn kulturním a jazykovým prostředím, ve kterém diplomat vyrůstal, stejně tak jako jeho vnímání otázky času a priorit v průběhu tohoto vyjednávání. Diplomaté zvyšují svoji úspěšnost poznáním kultury a naučením se jazyka jeho protivníka, protože jinak vnímáme a vidíme jen to, co jsme na základě naší kultury naučení vidět a slyšet. Osvojením si jazykových znalostí navíc získáváme značnou moc. Kultura i jazyk tak ovlivňují diplomacii a diplomacie danou kulturu i jazyk. Jak je v této kapitole ukázáno, neovlivňují pouze vyjednávací styl, ale i sociální role a etketu.

3 Americká diplomacie v 21. století

Američané jsou velmistry v záležitostech finančního kapitalismu, astrofyziky i v oblastech špičkových technologií – vynikají nad všechny ostatní konkurenty – pokud však jde o diplomacii, byl by výraz velmistr nadsázkou. Zahraniční politika USA není jednoznačná ani předvídatelná a mimo diplomatických a vojenských prostředků vládne prostřednictvím Světové banky, Mezinárodního měnového fondu nebo Světové obchodní organizace. Příkladem takové politiky mohou být situace z devadesátých let – počátkem devadesátých let nabídl Washington Moskvě partnerství pro mír, poté však uspíšil přijetí ČR, Polska a Maďarska do NATO a posunul tak jeho teritorium blíže k Rusku. Americké pokusy o sblížení a hrozby se také střídají ve vztahu k Číně. Nejdůležitějším důvodem takového jednání je nedostatek zájmu většiny amerických politiků a jejich voličů o zahraniční politiku a panuje přesvědčení, že po vítězství nad Sovětským svazem ve Studené válce je možné se omezit jen na vlastní zemi a její záležitosti. Zároveň se v určitých vrstvách amerického národa šíří předsevzetí z USA udělat jedinou a nepostradatelnou supervelmoc.

Současná fáze celosvětově americké dominance se však oslabuje, aniž by si to USA uvědomovaly. Veřejné mínění této země stále považuje za samozřejmé, že USA jsou jedinou velmocí, kdy celosvětová dominance je považována za naprosto přirozenou věc. Role Spojených států je patrná i mimo politickou scénu, neboť všudypřítomnost Ameriky lze zažít každodenně připojením k internetu či zapnutím televize. Hrozí nebezpečí, že permanentní vysílání programů zábavního průmyslu do všech světadílů postupně udusí domácí kultury a kulturní identitu. To souvisí i s řečí, protože internet, jehož důsledky dnes ještě nelze řádně zhodnotit, prostřednictvím globalizace dále posílí přinejmenším jednu tendenci, a to celosvětové vítězné tažení anglického jazyka, přesněji řečeno americké angličtiny. Výhodou je usnadnění mezinárodních rozhovorů, ale vlastní řeč je zatlačována do pozadí, čímž je poškozován článek národní kulturní tradice (Schmidt 2003).

Třetí kapitola se bude věnovat zasazení jazykových a kulturních prostředků využívaných Spojenými státy do celkového kontextu kulturní a veřejné diplomacie. Obě tyto formy diplomacie pracují s pověstí státu, díky které daný stát může lépe prosazovat svou moc a zájmy při mezinárodních vyjednáváních. V první podkapitole se zaměřím na charakteristiku americké kulturní diplomacie a její současné programy, v druhé se pak budu zabývat charakteristikou diplomacie veřejné a jejími současnými hlavními tématy.

3.1 Kulturní diplomacie USA

Kulturní diplomacie je důležitým nástrojem vzájemného porozumění mezi státy. Vytváří příznivé předpoklady pro spolupráci jak v oblasti ekonomické, tak v oblasti politické. Usiluje o šíření kulturního modelu daného státu v oblasti kulturní tvorby či kulturního dědictví do zahraničí, kde vytváří příznivé podmínky pro její rozvoj. Má i mocenský cíl, a to maximalizaci tzv. soft power²³ za účelem zlepšení image a posílení pozice v mezinárodních vztazích. Zároveň usiluje o zlepšení ekonomické pozice státu a o rozvoj jeho kulturního průmyslu. Konkrétně pak jde o organizaci kulturních akcí v zahraničí, o jazykové kurzy či o vzdělávání v zahraničí, o vědeckou spolupráci, o internetové prezentace nebo o audiovizuální politiku.

Kulturní politika jednotlivých zemí vyplývá jak z vnitřních, tak z vnějších podmínek každého státu. Záleží na rozmachu kulturního života dané země i na možnostech, které se jednotlivým státům v jiných zemích nabízejí. Důležité je mezinárodní postavení země i popularita vyváženého zboží, přičemž v této oblasti Amerika i ostatní velmoci využívaly svých kolonií, kde prakticky vytvářely monopol pro šíření vlastní národní kultury. USA opírá svou mezinárodní autoritu především o hospodářskou moc, vybudovanou pomocí moderní techniky. Propagace USA vždy zdůrazňuje, „že je to země, která vlastní vše „nej-“: nejrychlejší auta, největší letadla, nevyšší dům ap.“²⁴ Tento pohled jako nejdokonalejší země dosáhl velkého úspěchu a v mnoha zemích se o USA hovoří jako o vzoru pro tyto ostatní země.

Jakožto hospodářská velmoc mají USA velikou výhodu v tom, že si mohou zaplatit jakoukoli reklamu nebo takzvaně koupit nejlepší odborníky, neboť jim oproti ostatním státům nabídnou lukrativnější plat. V mnoha zemích jsou vybudované americké univerzity, na kterých USA nabízejí různá stipendia. Nelze opomenout rozpínání americké kultury prostřednictvím světových řetězců jako je McDonald's či prostřednictvím konkrétních produktů, mezi kterými vyčnívají značky Coca-Cola, Lays a Nesquik. Důležitá je i úloha médií, kde veliký vliv hraje anglický jazyk (Úloha kultury v zahraniční politice, [online]).

²³ Schopnost jednoho aktéra ovlivnit chování ostatních, pracuje s přitažlivostí a nikoliv s nátlakem. V hypotetickém případě aktér A disponuje tzv. soft power, která ovlivňuje a mění preference aktéra B, jenž zcela dobrovolně mění své chování ve prospěch aktéra A. V oblasti mezinárodních vztahů můžeme soft power chápat jako schopnost jednoho státu ovlivnit to, co chtějí jiné státy (Soft power: mít či nemít?, 2013, [online]).

²⁴ ORT, Alexandr. *Úloha kultury v zahraniční politice*. [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <<https://mv.iir.cz/article/download/461/494>>.

Pro americkou kulturní diplomacii je typické větší zapojení nestátních subjektů, než je tomu v jiných zemích, které pramení z nedůvěry ke vztahu mezi kulturou a vládními institucemi. Také je tu patrné úzké sepětí mezi kulturními aktivitami a informačními kampaněmi, a proto značnou roli hrají i zpravodajské služby. V dobách klidu se iniciativy uklidňují, zatímco v krizových obdobích se intenzita zvyšuje. Americká kulturní diplomacie je tedy poměrně nestálá (Tomalová 2008).

3.1.1 Současné programy americké kulturní diplomacie

Mezi nejdůležitější současné aktivity patří zcela jednoznačně jazykové výměnné programy, přičemž v jejich rámci vždy existují dvě varianty. První z nich je nabídka možností vycestování pro občany USA, druhou je možnost kurzů a stáží pro cizince, která podporuje zdokonalování jejich jazykových kompetencí a sblížení se a americkou kulturou. Je nabízena řada programů pro studenty středních škol a univerzit, kde je na výběr mnoho různě dlouhých studijních pobytů od krátkodobých až po dlouhodobé.

Mnoho možností se naskýtá i vzdělavatelům, kteří mohou využít speciálních programů. Jedná se o programy univerzální pro kohokoli z jakékoli země, ale i o programy specifické pro vzdělavatele z Číny a Egypta, jejichž působení využívají školy, které si skrze tyto programy mohou požádat o čínsky či arabsky mluvícího pedagoga. Mimo jazykové kurzy je dále vydáván i čtvrtletník, zaměřující se také na výuku angličtiny, který je dostupný i mimo Spojené státy na zastupitelských úřadech v zahraničí. Na internetových stránkách jsou k dispozici i podpůrné materiály pro výuku anglického jazyka, které bývají zaměřeny na jednotlivé americké reálie a kulturní specifika.

Další významnou skutečností je existence specializovaných regionálních kanceláří, které se rovněž zabývají výukou angličtiny, pořádáním workshopů pro vyučující a zpracovávají informace ohledně jazykových programů, které jsou poté k dispozici jednotlivým ministerstvům v dané oblasti. Také poskytují podporu jednotlivým velvyslanectvím i ohledně metod výuky. Úzce spolupracují s vládními programy, které vysílají specialisty v oblasti výuky angličtiny do zahraničí, aby pomáhaly udržovat dobrou kvalitu výuky a aby podpořili vzájemné porozumění mezi státy. Po celém světě v současnosti disponují 24 úřady (Study of the U.S. Institutes for Scholars, 2015, [online]).

V roce 1959 byl vytvořen Výbor vzdělávacích a kulturních záležitostí²⁵ (dále ECA), který i v současnosti stále pořádá širokou škálu projektů. Jedním z nich je American Arts Incubator, který se zaměřuje na asijské země a jehož cílem je zvyšovat povědomí o místních problémových tématech. Jedná se o otázky prevence HIV/AIDS, o řešení konfliktů, o ochranu životního prostředí či o posílení postavení žen ve společnosti. Vysílání ambasadoři pak po dobu jednoho měsíce v konkrétních zemích²⁶ pořádají různé workshopy, přednášky, veřejné debaty a jiné aktivity. Cíle tohoto projektu jsou naplňovány prostřednictvím zapojení místní mládeže a amerických umělců, kteří společně vytváří formy vizuálního umění (American Arts Incubator, 2015, [online]).

Druhým projektem je American Film Showcase, kdy během sedmi až deseti dnů tvůrci amerických (zejména dokumentárních) filmů spolu s filmovými experty navštěvují řadu zemí po celém světě. Cílem je prezentace amerického pohledu na současné sociální problémy mezinárodnímu publiku z různých úhlů vzhledem ke zpracování jednotlivých filmů. Ve spolupráci s lokálními americkými ambasádami jsou filmy promítány a poté jsou pořádány debaty, diskuze a workshopy (American Film Showcase, 2015, [online]).

Prakticky celou americkou kinematografii mimo tento projekt ECA symbolizuje Hollywood, který by v kontextu amerických kulturních modelů neměl být opomenut. Tvorba amerických filmových trháků, která se velice úspěšně šíří po celém světě, zobrazuje kompletně celou americkou společnost s jejími kulturními i jazykovými hodnotami. Má nepochybně velice velký vliv na percepci USA a na utváření názorů zahraničních diváků na celou americkou kulturu (Tomalová 2008, str. 32).

Hudební aspekt americké kultury je zastoupen v projektu American Music Abroad, v jehož rámci vyjíždějí hudebníci nejrozličnějších žánrů na výměnné pobyty do více než čtyřiceti zemí světa. Jedná se zejména o státy Asie, Afriky a Blízkého východu, kde lidé nemají tolik příležitostí přijít do kontaktu s americkou hudební kulturou. Během výměnného pobytu jsou pořádány koncerty, interaktivní vystoupení s místními hudebníky a ukázkové hodiny. (About Us, 2015, [online]). Jiným hudebním projektem ECA je program One Beat, kdy naopak jednotlivci přijíždějí do USA, kde mají možnost vzájemně interaktivně

²⁵ Bureau of Educational and Cultural Affairs (Tomalová 2008).

²⁶ Zejména v Laosu, v Mongolsku, na Filipínách či v Papui Nové Guinei (Bureau of Educational and Cultural Affairs. Exchanges Programs. *American Arts Incubator*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <<http://exchanges.state.gov/us/program/american-arts-incubator>>).

spolupracovat s místními hudebníky a rozvíjet tak svou vlastní kreativitu při vytváření a produkování hudebních vystoupení. V těchto projektech se odráží základní koncept kulturní diplomacie, přičemž je využíváno hudby jako nástroje diplomacie, který spojuje a zároveň sjednocuje lidi po celém světě (Mission, 2015, [online]).

Taneční prostředí podporuje program Dance Motion USA. Letos se jedná o pátý ročník a zastupují ho tři taneční skupiny, které budou vyslány do Izraele, Jordánu, Palestiny, Indonésie, Laosu, na Filipíny, na Madagaskar a do Jižní Afriky a Zambie. Skupiny zde taktéž prezentují své taneční umění za účelem navázání bližší komunikace a spolupráce (Dance Motion USA About, 2015, [online]).

V neposlední řadě existuje i International Writing Program, který je nejstarším a nejrozsáhlejším multikulturním projektem vůbec. Umožňuje po dobu deseti týdnů zkušeným i začínajícím autorům pracovat na univerzitě v americké Iowě, kde mohou pořádat přednášky či literární kurzy a prezentovat svá díla. Samozřejmě tím představují i vlastní kulturu a naopak oni sami se obohacují o hodnoty a ideály kultury americké. Od vzniku tohoto projektu v roce 1967 se ho účastnilo na stovky spisovatelů z více než 140 zemí světa (About IWP, 2015, [online]).

Otázkám kultury se v poslední době se ve výzkumu mezinárodních vztahů a politické vědy věnuje zvýšená pozornost, neboť ve světové politice slábne vliv vojenských a mocenských faktorů. Tudíž se stále výrazněji prosazuje politika mírového soužití, kde se rozšiřuje působení dalších faktorů, a to právě především kultury. Úloha kultury je v zahraniční politice neobyčejně významná, protože jak bylo velmi dobře vidět v této podkapitole, jejím prostřednictvím je možné ovlivňovat veřejné mínění, které stále více působí na současné problémy. Rozvojem kulturních styků se posilují vzájemné sympatie, které mohou v období krize sehrát významnou roli, a navíc se kultury jednotlivých národů navzájem obohacují.

3.2 Veřejná diplomacie USA

S kulturní diplomacií úzce souvisí diplomacie veřejná, jež však na rozdíl od diplomacie kulturní považuje za hlavní aktéry jednotlivé národní vlády a diplomaty. Obě formy diplomacie se soustřeďují na ochranu a podporu státu v zahraničí, na snahu omezit různá

nedorozumění a mohou být klíčovými nástroji při utváření a prosazování cílů zahraniční politiky států.

Veřejnou diplomacii lze obecně chápat ve třech základních významech. V prvním pojetí o ní lze hovořit jako o protikladu k tajné diplomacii. V tomto smyslu lze mluvit i o diplomacii otevřené, přičemž oba tyto termíny jsou spojovány s prezidentem Woodrowem Wilsonem a jeho 14 body na konferenci ve Versailles, kde žádal o veřejná jednání a odmítal tajné dohody. Druhé pojetí veřejnou diplomacii pojímá ve smyslu veřejných záležitostí. Jde o informování domácího obyvatelstva o diplomatických aktivitách státu, čímž veřejnost získává kontrolu nad počínáním vlády a vláda informováním veřejnosti může získat podporu pro svou politiku. Jedná se zejména o důvěryhodnost předkládaných informací a názorů, které velmi silně podporují soudržnost domácího obyvatelstva. Třetí pojetí veřejnou diplomacii chápe jako nástroj prosazování cílů zahraniční politiky státu. Jde o proces komunikace se zahraničním publikem, o činnost, která je zaměřená na utváření a ovlivňování pozitivních představ o daném státu, jeho hodnotách a činnostech, které reprezentuje mezi zahraniční veřejností. Tím se zvyšuje povědomí o dané zemi, může se zvyšovat její obliba či se vytváří vědecká, kulturní nebo jiná spolupráce a v neposlední řadě může vyústit až v podporu zahraničněpolitických otázek.

Veřejná diplomacie je již svým názvem a z něho vyplývající charakteristikou zaměřena na veřejnost. Potřebuje být známa a vnímána širokým publikem. Prostředkem k dosažení žádoucího cíle je *„pravdivá komunikace se zahraniční veřejností prováděná v součinnosti státního aparátu i soukromých subjektů.“*²⁷ Bývá zaměňována s pojmem propagandy, neboť oba pojmy mají zájem vytvořit či změnit postoj k dané zemi. Propaganda je však vnímána spíše negativně jako snaha o manipulaci s veřejným míněním, kdežto veřejná diplomacie dbá i na zpětnou vazbu – vnímá, jak jsou její aktivity přijímány. Mezi nástroje k dosahování cílů lze zařadit publikace, kulturní pořady, studentské výměny, podporu turistiky, masmédiu a celkově moderní komunikační technologie²⁸, návštěvy státních představitelů, působení diplomatických misí a jejich personálu, vytvoření a předávání ocenění, přičemž za její součást může být považována i diplomacie kulturní a sportovní (Peterková 2008).

²⁷ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 202 s. ISBN 978-80-7380-125-0, str. 13.

²⁸ Příkladem jejich využití k získání podpory veřejnosti pro politiku daného státu jsou živé přenosy z míst vojenských operací (např. v době války v Perském zálivu či intervence proti Iráku) spojené s doprovodnými komentáři (Veselý 2011, str. 30).

Potřeba zvýšené komunikace s domácí i zahraniční veřejností vedla v roce 1999 americkou administrativu k zřízení funkce Undersecretary of State for Public diplomacy and Public Affairs, mezi jehož zájmy patří i boj proti terorismu²⁹. S rostoucí globalizací a s ní spojenými problémy se v rámci mezinárodních jednání rozrůstá agenda o další dimenze. V polovině osmdesátých let 20. století se tak např. objevuje environmentální diplomacie a počátkem roku 2006 s novým druhem diplomacie vystoupila i tehdejší americká tajemnice Condoleezza Riceová, který nazvala transformační diplomacií. Jejím smyslem bylo, aby se americká diplomacie aktivněji podílela na podpoře demokratických přeměn a bezpečnosti v problémových regionech světa. Za tím účelem Riceová usilovala o stažení amerických diplomatů ze současných center moci v evropských zemích a o jejich nasazení a posílení jejich aktivity především v zemích Afriky, jižní a východní Asie a na Středním východě. Spolu s tím mělo dojít i k posílení a zefektivnění americké finanční a rozvojové pomoci (Veselý 2011).

3.2.1 Hlavní témata americké veřejné diplomacie

Pro vývoj veřejné diplomacie USA byl stěžejním rokem rok 2001 a teroristické útoky na New York a Washington, D.C., které byly vyústěním antiamerického citění. Po skončení Studené války byla veřejná diplomacie opomíjena, čímž byla posílena vzájemná neschopnost si rozumět a komunikovat s hlavními aktéry zbytku světa. Útoky z 11. září znamenaly určitou renesanci americké veřejné diplomacie, která po studenoválečném konfliktu ztratila jasnou vizi, směřování a schopnost prezentovat americké hodnoty za svými hranicemi.

Zvýšilo se úsilí o lepší vnímání Ameriky v zahraničí prostřednictvím vzájemné spolupráce s ostatními státy. Cílem bylo vysvětlovat a obhajovat kroky americké administrativy zahraničnímu i domácímu publiku, poskytovat informace o vládních aktivitách a podporovat zahraniční činnost USA. Přestože se Američané snaží prezentovat svou politiku po téměř celém světě, největší důraz je kladen na arabské státy a zejména na oblast Blízkého východu (U.S. arts and cultural diplomacy: Post-cold war decline and the twenty-first century debate, 2010, [online]).

²⁹ U.S. Department of State. Diplomacy in Action. *Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/r/>>.

V roce 2010 si americká veřejná diplomacie stanovila pět hlavních cílů: ovlivňovat a utvářet mínění o Spojených státech, rozšířit počet kontaktů a upevnit vztahy mezi lidmi z různých zemí, čelit násilnému terorismu³⁰, vytvořit lepší informační kampaň a rozmístit zdroje ve shodě s cíli zahraniční politiky. Úspěchem, který se váže k jazykové stránce diplomacie, bylo vytvoření mnoha oddělení spadajících pod Bureau of Public Affairs³¹, který dohlíží na mediální vysílání a poskytuje správu a vedení pro další vývoj v této oblasti. Snaží se o rozšíření své působnosti skrze sociální sítě a mezi jeho cíle patří zlepšení komunikace se zahraničním publikem, snaha dostat se z učebních místností mezi lidi a více na trh, angažování se v oblasti softwarů pro mobilní telefony a větší podpora výuky angličtiny (Diplomacy for the 21st Century: Transformational Diplomacy, 2007, [online]).

Jak již bylo řečeno, novou cestou k zahraničnímu publiku se staly informační technologie. Převažuje využití internetu (zejména sociálních sítí), jehož prostřednictvím je kladně představována americká zahraniční politika, styl života a USA jako takové. Dnes se prakticky každý může podívat, co dělá prezident Barack Obama, jeho žena nebo další američtí politikové. Internetové stránky Amerického centra pro zahraniční politiku, amerických úřadů nebo stránky aktivit ministerstva zahraničních věcí se staly oficiální součástí komunikace se zahraničním i domácím publikem.

Důležitým místem vzájemné komunikace vedle internetového prostředí se také staly přímé diskuze občanů se zástupci ministerstva zahraničních věcí. Místem pro vzájemný dialog v zahraničí jsou jednotlivá zahraniční zastoupení a americká kulturní centra, která vznikají po celém světě. Centra poskytují rozsáhlou nabídku materiálů ministerstva zahraničních věcí a amerických knih. V knihovnách probíhají diskuze s americkými autory, jsou promítány filmové projekce a s místním zastoupením americké vlády jsou pořádány i jiné³² kulturní akce (America's Vital Need to Communicate Strategically, 2012, [online]).

Vliv americké kulturní a veřejné diplomacie lze zažít každodenně nejen prostřednictvím médií. Jak bylo v této kapitole uvedeno, jazykové a kulturní prostředky hrají významnou roli, neboť spoluprací mezi státy, a tudíž v některých případech zároveň mezi rozdílnými

³⁰ V druhé příloze uvádím, jak jsou USA vzhledem k době antiamerického citění a následných teroristických útoků vnímány v boji proti terorismu.

³¹ Úřad pro zahraniční záležitosti (U.S. Department of State. Diplomacy in Action. *Bureau of Public Affairs*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/r/pa/>>).

³² Např. výstavy a přednášky (America's Vital Need to Communicate Strategically, 2012, [online]).

kulturami, dochází k vzájemnému ovlivňování vlastních kulturních a jazykových aspektů. Je otázkou, jak se bude působení USA³³ nadále vyvíjet, protože již dnes je patrný velký vliv jak angličtiny, tak americké kultury, který se šíří po celém světě poměrně vysokou rychlostí. Otázkou zůstává, zdali si národní kultury ostatních zemí uchovají svou vlastní identitu, nebo jestli na ně americký vliv bude mít negativní dopad.

³³ Ve třetí příloze pro zajímavost uvádím, jaký vliv ve světě měly Spojené státy v letech 2004-2005.

Závěr

Jazyk, který je hlavním komunikačním prostředkem mezi lidmi, a kultura, která se odráží v dennodenních aktivitách, hrají zcela zásadní roli v životě každého jednotlivce. Antropologické a lingvistické teorie ukázaly, že mezi společnostmi, kulturou a jazykem existuje velmi silné pouto, neboť od sebe nejdou oddělit. Nebyla sice potvrzena Whorfova teorie, že jazyk má určující vliv na vnímání reality, nicméně nezastupitelnost jazyka a jeho propojení s kulturními rysy nelze přehlédnout. Důležitým závěrem také je, že v rámci učení se cizího jazyka dokážeme lépe danou zemi pochopit a získat k ní bližší vztah. Byl tedy potvrzen předpoklad, že výuka jazyka s kulturními vlivy hraje důležitou roli v rámci kulturní a veřejné diplomacie.

Analýzou výuky angličtiny a rysů americké kultury s dopady ve vnitřní a zahraniční politice Spojených států bylo ukázáno, že jazyk a kulturní rysy hrály velmi významnou roli jak ve vnitřní, tak i ve vnější politice USA. Od konce osmnáctého století se začíná objevovat idea amerikanizace, která je spojena se silnými vlnami imigrace a s obavami z přistěhovalců, kteří pocházejí ze značně odlišných kulturních tradic. V dnešní době jsou amerikanizační programy vnímány poměrně rozporuplně – na jedné straně je zdůrazňován nepřiměřený nátlak na imigranty, na druhou stranu S. Huntington upozorňuje na důležitou roli při utváření a udržení si vlastní identity. Vliv těchto programů na začlenění přistěhovalců je nesporný.

Rozbor role jazyka v zahraniční politice prokázal dlouhodobou praxi využívání výuky angličtiny za prvé jako nástroje kulturní a veřejné diplomacie a za druhé jako mocenského nástroje při správě kolonií. Podpora anglického jazyka se stala strategií USA, což vyústilo ve vznik a v rozšíření studentských výměnných pobytů jak v domácím, tak v zahraničním prostředí. S rostoucím šířením angličtiny se šířilo i povědomí o typických amerických hodnotách a ideálech, které se odráží ve způsobech mezinárodního vyjednávání.

Analýza současné diplomacie USA ukázala, že za hlavní problém lze považovat nedostatečnou a nestálou intenzitu kulturní diplomacie, poněvadž ta v minulosti vedla k poklesu popularity a oblíbenosti Spojených států. Zároveň je ale třeba vyzdvihnout i úspěchy, kterých v rámci kulturní a veřejné diplomacie bylo v poslední době dosaženo. Jedná se především o vznik jazykových a vzdělávacích programů, o pořádání kulturních projektů, o aktivity Amerických center a o využívání internetové komunikace a sociálních sítí.

Z těchto zahraničních aktivit je zřejmé, že USA výuku angličtiny a šíření své kultury jako nástroj kulturní a veřejné diplomacie skutečně hojně využívají.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

1. BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Vyd. 4. Praha: Triton, 2003. 487 s. ISBN 80-7254-321-0.
2. ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. 380 s. ISBN 978-80-246-1946-0.
3. ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. 517 s. ISBN 80-85885-96-4.
4. ČERNÝ, Miroslav. *Homo loquens: vybrané kapitoly z lingvistické antropologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. 115 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-646-8.
5. FAUL, Stephanie. *Američané: xenofobní průvodce*. Praha: XYZ, 2009. 109 s. ISBN 978-80-7388-156-6.
6. GULLOVÁ, Soňa. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2013. 335 s. ISBN 978-80-247-4418-6.
7. HOFSTEDE, Geert a HOFSTEDE, Gert Jan. *Kultury a organizace: software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde, 2007. 335 s. ISBN 978-80-86131-70-2.
8. HUNTINGTON, Samuel P. *Kam kráčíš, Ameriko?: krize americké identity*. Praha: Rybka, 2005. 419 s. ISBN 80-86182-87-8.
9. KRATOCHVÍL, Petr a DRULÁK, Petr. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2009. 367 s. ISBN 978-80-7367-469-4.
10. LEHMANNOVÁ, Zuzana a kol. *Paradigma kultur*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 511 s. ISBN 978-80-7380-297-4.

11. PETERKOVÁ, Jana. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 202 s. ISBN 978-80-7380-125-0.
12. PHILLIPSON, Robert. *Linguistic imperialism*. Oxford: Oxford University Press, 1992. 365 s. ISBN 0-19-437146-8.
13. POKORNÝ, Jan a HANULIAK, Juraj. *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, 2010. 346 s. ISBN 978-80-247-2843-8.
14. SALZMANN, Zdeněk. *Jazyk, kultura a společnost: úvod do lingvistické antropologie*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1997. 211 s. ISBN 80-85010-01-1.
15. SCHMIDT, Helmut. *Sebezáchova Evropy: perspektivy 21. století*. Praha: Paseka, 2003. 179 s. ISBN 80-7185-561-8.
16. SOUKUP, Martin. *Základy kulturní antropologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009. 214 s. ISBN 978-80-87207-03-1.
17. TOMALOVÁ, Eliška. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s. ISBN 978-80-86506-73-9.
18. VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 493 s. ISBN 978-80-7380-332-2.

Internetové zdroje:

19. *American Film Showcase*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://americanfilmshowcase.com/about/overview/>.
20. *American Music Abroad. About Us*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.americanmusicabroad.com/about-us/>.

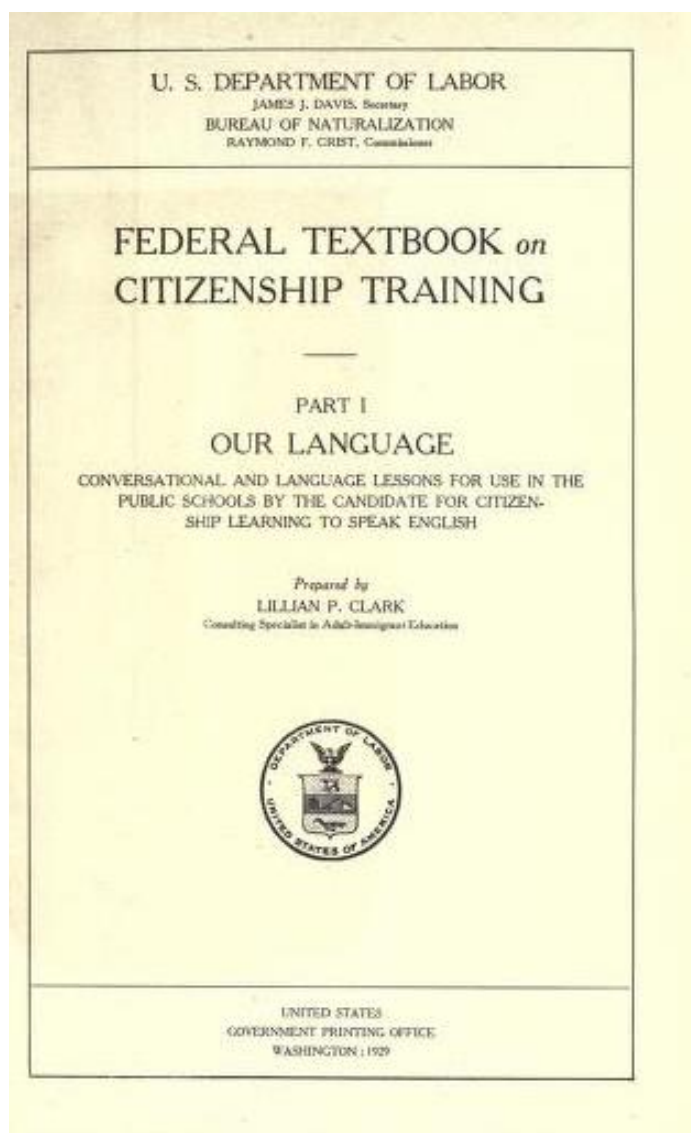
21. BARRETT, J. R. *Americanization from the bottom up: Immigration and the remaking of the working class in the united states, 1880-1930*. [online]. *The Journal of American History*. 1992, 79(3). [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <<http://search.proquest.com/docview/224919700?accountid=17203>>.
22. BOLEWSKI, Wilfried. *Processes and Cultural Variations: The Relevance of Culture in Diplomacy*. [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <<http://blogs.shu.edu/diplomacy/files/archives/13%20Bolewski.pdf>>.
23. Bureau of Educational and Cultural Affaires. Exchanges Programs. *American Arts Incubator*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <<http://exchanges.state.gov/us/program/american-arts-incubator>>.
24. Bureau of Educational and Cultural Affaires. Exchanges Programs. *Study of the U.S. Institutes for Scholars*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <<http://exchanges.state.gov/non-us/program/study-us-institutes-scholars>>.
25. CRS Report for Congress. *Diplomacy for the 21st Century: Transformational Diplomacy*. [online]. 2007. [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34141.pdf>>.
26. *Dance Motion USA About*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <<http://www.dancemotionusa.org/about/>>.
27. EZRI, Atzmon. *The Educational Programs for Immigrants in the United States*. [online]. *History of Education Journal*. 1958, 9(3). [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3692593?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21106363399811>>.
28. FLANDEROVÁ Linda. *Soft power: mít či nemít?* [online]. 2013. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <<http://www.iir.cz/article/soft-power-mit-ci-nemit>>.

29. GRINCHEVA, N. *U.S. arts and cultural diplomacy: Post-cold war decline and the twenty-first century debate*. [online]. *Journal of Arts Management, Law, and Society*. 2010, 40(3). [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://search.proquest.com/docview/749619399?accountid=17203>>.
30. MEYER, Stephen. *Adapting the Immigration to the Line: Americanization in the Ford Factory, 1914-1921*. [online]. *Journal of Social History*. 1980, 14(1). [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3787086?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21106363914381>>.
31. One Beat. *Mission*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://1beat.org/about/>>.
32. ORT, Alexandr. *Úloha kultury v zahraniční politice*. [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <<https://mv.iir.cz/article/download/461/494>>.
33. Oxford Dictionaries. *Gender*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/gender>>
34. PETERKOVÁ, Jana. *Úvod do mezinárodního vyjednávání a komunikace*. [online]. *Mezinárodní vztahy*. 2004, 39(2). [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <<https://mv.iir.cz/article/view/115/>>.
35. SAVERINO, Joan. *The Americanization of Immigrants*. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://hsp.org/sites/default/files/legacy_files/migrated/reading2.1.pdf>.
36. SHARP, Paul. *Talking to Americans: Problems of language and diplomacy*. [online]. 2001. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.diplomacy.edu/sites/default/files/Language_Diplomacy_Chapter6.PDF>.
37. Slovník cizích slov. *Akultura*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <<http://www.slovník-cizich-slov.cz/?q=akultura&typ=0>>.

38. The Free Dictionary. *Americanization*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <<http://www.thefreedictionary.com/americanization>>.
39. The University of Iowa. *About IWP*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <<http://iwpi.uiowa.edu/about-iwp>>.
40. U.S. Citizenship and Immigration Services. *Our History*. [online]. © 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <<http://www.uscis.gov/about-us/our-history>>.
41. U.S. Department of State. Diplomacy in Action. *Bureau of Public Affairs*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/r/pa/>>.
42. U.S. Department of State. Diplomacy in Action. *Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs*. [online]. © 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/r/>>.
43. WALLIN, Matthew. The New Public Diplomacy Imperative. *America's Vital Need to Communicate Strategically*. [online]. 2012. [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <<https://americansecurityproject.org/ASP%20Reports/Ref%200071%20-%20The%20New%20Public%20Diplomacy%20Imperative.pdf>>

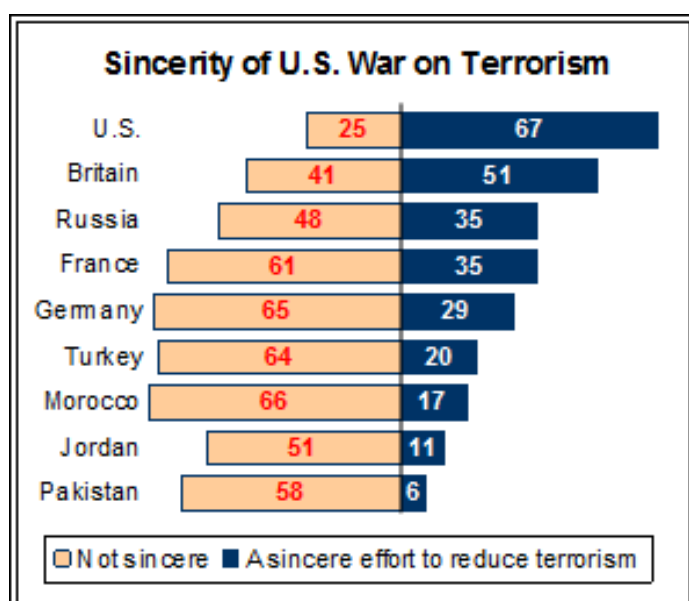
Přílohy

Příloha č. 1: Přebalová stránka učebnice Federal Textbook on Citizenship Training.

Zdroj: Internet Archive Library. Dostupné z: <<https://archive.org/details/federaltext-booko00unitrich>>.

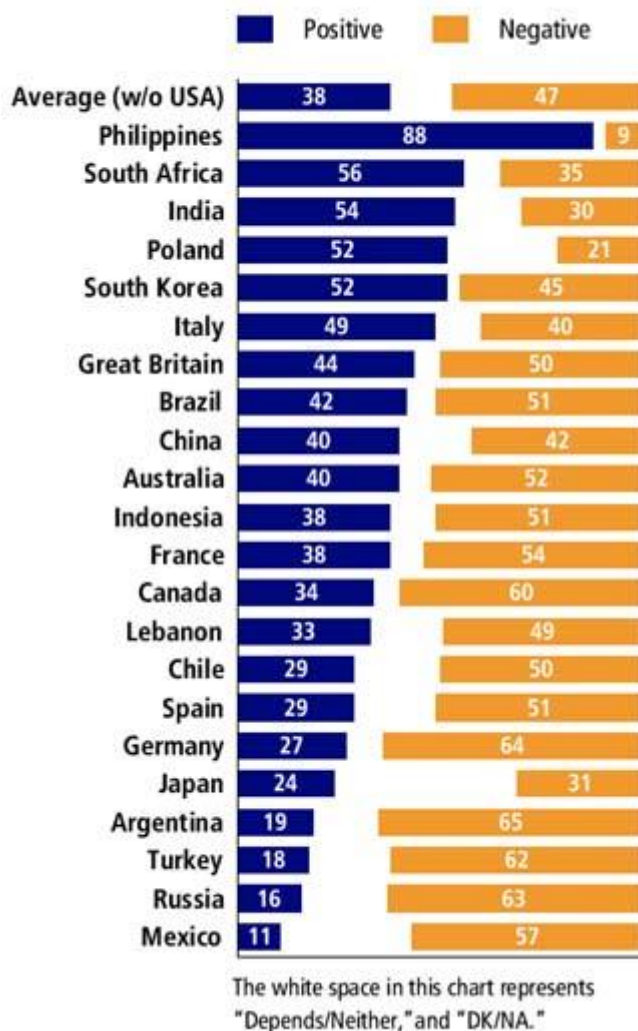
Příloha č. 2: Percepce záměru USA v boji proti terorismu.

Zdroj: Survey Report. Dostupné z: <<http://www.pewglobal.org/2004/03/16/survey-report/>>.

Příloha č. 3: Percepce vlivu USA ve světě v letech 2004-2005.

United States' Influence in the World

Zdroj: PIPA 2015. Dostupné z: <http://www.globescan.com/news_archives/GS_PIPA_EU.html>.